

Novi izzivi

Med izzive novega leta spada gotovo globoka preosnova naših šol. Konec prejšnjega leta je namreč Državni svet prižgal zeleno luč za pravilnike, ki jih je ministrica Gelminijeva pripravila za uresničitev reforme višjih šol. In to potem, ko je pred mesecem dni vse skupaj zavrnil, ker je bil mnenja, da je vlada z istimi pravilniki prekoračila pooblastila parlamenta. Ne vemo, kaj je vlada na to odgovorila. Kot ni znano, koliko je Državni svet – ki je le pomožni organ vlade – od nje neodvisen. Smešno bi bilo – a za italijanske razmere še kar običajno –, da bi sedaj popolnoma predelali šolski sistem, ki bi ga potem ustavno sodišče pripoznalo za nezakonitega. O tem bo verjetno še govora.

Po ukinitvi ravnateljstev na obveznih šolah, z združitvijo osnovnih in nižjih srednjih šol pod isto streho in istim osebjem, so sedaj na vrsti še naše štiri višje srednje šole, ki so se do sedaj rešile, a nimajo svetle prihodnosti, če se kaj ne spremeni.

Reforma italijanskih višjih srednjih šol ni namreč pomislila na vse probleme, ki jih lahko ima neka manjšinska šola.

Seveda so pri tem izjema manjšinske šole na Južnem Tirolskem, ki so v rokah avtonomne pokrajine Bocen (tudi Dolina Aosta vodi svoje šole), ki je za eno leto odložila izvajanje Gelminijeve reforme. Popolnoma upravičeno, saj ni mogoče in je proti logiki in splošnim zakonom programirati šolsko leto od konca marca, ko zapadejo predpisi, do začetka septembra istega leta.

Naša dežela tega ni storila (čeprav ima zaradi naše manjšine posebno avtonomijo) in se sedaj soočamo s številnimi, ki ne jamčijo nobenega razvoja naših šol, saj prihaja do krčenja denarja in krčenja urnika – ob nesmiselnem podaljšanju učne ure na 60 minut, ko zaradi boljše didaktike po celi Evropi traja ura 45 - 50 minut. V zakonu namreč ne piše, kaj se zgodi z urami italijanščine na slovenskih šolah: ali se dodajo ostalim, ki so že itak številčno skrčene v sorazmerju s preteklostjo, ali pa naj nadomestijo druge kurikularne ure. „Tremontijeva“ šolska reforma (Gelminijeva je samo spremenila v šolski zakon varčevalne ukrepe zakladnega ministra), bo tako pomenila izključno dodatno krčenje osebja, od profesorjev do ravnateljev in do pomožnega osebja. V duhu „bolj kvalitetne“ šole, ki je že sedaj na zadnjih mestih v Evropski skupnosti.

Višjim šolam se tako obetajo popolnoma spremenjene smeri, nekaterim bolj, drugim manj. V tem kontekstu je bilo pričakovati, da se bo manjšina jasno in javno izrazila o željah in pričakovanjih. Šola je eden od stebrov narodne skupnosti. Pa se je vse omejilo na par popoldanskih srečanj med zaposlenimi ali nekaterimi starši, iz katerih ne vemo, kaj bo.

Sprašujemo se, ali ni bilo primerno in potrebno, da bi na primer krovni organizaciji pridobili od Slorija potrebne podatke oz. raziskave, katere so usmeritve vpisov na višje šole in na univerzo v zadnjih desetih letih, da bi tako razumeli, kateri študij „vleče“ in kateri ne? Da bi vprašali Deželno gospodarsko združenje, katere študije se priporočajo in se pričakuje za boljše izobrazbo ali za zaposlitev v tem gospodarsko prelomnem trenutku? Da bi pogledali, kaj se nudi v naši bližini, vključno s Slovenijo, za kak čezmejni načrt? Kaj bo na primer s tako težko pridobljeno strokov-

Peter Močnik
dalje na 4. strani ■

Deželni predsednik Slovenske skupnosti Rafko Dolhar pozdravlja prisotne goste na novoletnem sprejemu 22. januarja 2010 v gostilni Sardoč v Prečniku. Sprejema se je udeležilo veliko pomembnih gostov, med drugimi tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš, predsednik dežele FJK Renzo Tondo, župan občine Devin-Nabrežina Giorgio Ret in drugi.

Interesi naših ljudi niso na prodaj!

Osemnajst krepkih klofut je naslov, ki ga je novinar Primorskega dnevnika izbral za obravnavanje mnenja deželne uprave o novem regulacijskem načrtu Občine Trst. V svojem obsežnem dokumentu je pristojna deželna služba izrazila toliko in tako tehtnih negativnih mnenj o tržaškem urbanističnem načrtu, da je dejansko preseгла še najbolj rožnata predvidevanja vseh nasprotnikov Dipiazzeve urbanistične pošasti. S svojimi analizami in vprašanji je deželna uprava točko za točko potrdila argumente opozicije v občinskem svetu, ki ima sedaj v rokah ošiljeno kopje za fazo obravnavanja pravega plaza ugovorov in nasprotovanj, ki so jih podpisali in vložili posamezni občani ali organizacije.

Pri tem gre misel na argumente in stališča predstavnikov Slovenske skupnosti, ki so se v svojem boju mestoma znašli popolnoma osamljeni tudi s strani kolegov v opoziciji. Številna informativna srečanja po kraških vaseh in časopisne polemike so izostrile srž problema, ki je gravitiral tudi, ali celo zlasti, okoli vprašanja zaščite narodnih in gospodarskih interesov slovenskega prebivalstva. Drugi so v regulacijskem načrtu brali le ekonomski problem, ki naj ne bi imel nobene povezave z narodno tematiko.

V analizi deželnega ravnateljstva za teritorialno načrtovanje se Slovenci kot taki ne pojavljamo, pa čeprav so vsi naši argumenti dejanska vezna rdeča nit, ki povezuje dober del osemnajstih obvezujočih točk. Deželi tako ni jasno, zakaj in na kateri logiki slonijo valovanje urbanistične namembnosti cele vrste parcel, ki so se od gradbenih spremenile v kmetijske ali storitvene in, seveda, drugje obratno. Novo naselje, ki bi nastalo na pogorišču nekdanje vojašnice pri Banih, ni uskladjivo niti s krhkimi prometnimi povezavami in bi postavilo na glavo obstoječo urbanistično, predvsem pa socialno ravnovesje celotnega območja. Iste pomisleke in vprašanja postavlja Dežela v zvezi z načrtovanim „turističnim“ naseljem pri Hudem letu na Padričah. Mi smo načrt že označili kot jasno napoved nove špekulacije.

Župan Dipiazza je v njemu značilnem slogu minimiziral težo deželnega dokumenta in se dela, kot da se nič ni zgodilo.

Nekaj se pa vendarle se spremenilo. Deželni funkcionarji so v preko trideset strani obsegajočem snopiču črno na belem zapisali, da celoten urbanistični načrt sloni na povsem neobstoječih temeljih. In ga kot takega sešuje vsak vetrček, kaj šele vrsta dobro zasnovanih rekurzov s strani oškodovanih občanov in same Slovenske skupnosti.

Načrt, ki si je očitno zadal cilj, da dokončno postavi na kolena narodno-politična razmerja kraškemu delu tržaške občine, se je načrtovalcu vrnil kot boomerang v zobe.

Na nas je, da na vseh nivojih javne uprave, od rajonskih svetov pa vse do Dežele, ohranimo jasno pred sabo končni cilj: zaščititi s sredstvi strokovnega znanja in politične ostrine interese naših ljudi, ki niso predmet trgovanja! Pa naj se s tem sprijazni tudi gospod Dipiazza.

Igor Gabrovec

Deželni svetovalec Igor Gabrovec, deželni svetovalec in bivši deželni odbornik za kmetijstvo Enzo Marsilio, predsednik KZ Franc Fabec in tajnik Edi Bukavec

Govor deželnega tajnika Damijana Terpina na sprejemu Slovenske skupnosti 22.1.2010

Naj začnem s pozitivnimi vestmi. V Slovenskem stalnem gledališču smo sinoči končno spet imeli premiero nove sezone in je naše poklicno gledališče, po hudi krizi, ki je postavila pod vprašaj celo njegov obstoj, končno spet povabilo gledalce na prvo letošnjo predstavo. Zaenkrat je torej mimo nevarnost, da bi ga definitivno izgubili, saj je vendar del sistema italijanskih priznanih teatrov. Upam, da bodo javne upra-

ve, Dežela, Pokrajina, Občina Trst, in tudi država, v bodoče opravljale svojo institucionalno dolžnost, da to ustanovo ustrezno podpirajo, naloga bodočih upraviteljev gledališča pa je, da bodo končno začeli upravljati to pomembno ustanovo s kriteriji dobrega gospodarja in da bodo znali najti sozvočje z javnimi upravami, ki so dolžne to gledališče podpirati. Gledališče samo pa bo moralo končno obrniti trend priljubljenosti med gledalci, ki je predolgo časa padal.

Čestitam torej obema upraviteljema, dr. Marchesiju in še zlasti podtajniku naše stranke, odv. Berdonu, za res lep uspeh.

Druga razveseljiva novica prihaja iz Gorice, kjer se čezmejno sodelovanje vendarle ni povsem pretrgalo. Skupaj z Maro Černic in Silvanom Primožičem, ki smo orali ledino čezmejnega sodelovanja za Goriško občino, si štejem kot član te stranke v čast, da se je skupno upravljanje čezmejnega prostora tako zakoreninilo, da ga ni mogla v celoti odpraviti niti sosedom nenaklonjena uprava, ki je vsakršnemu sodelovanju čez mejo v preteklosti ostro nasprotovala. Nasprotno, včeraj je namreč tudi goriški občinski svet, žal tudi z nekaterimi izjemami v levi sredini, enako kot novogoriški, pozitivno glasoval za statut evropskega čezmejnega skupnega organa treh uprav: Gorice, Nove Gorice in Šempetra-Vrtojbe. Izražam upanje, da bo umestitev tega organa v Trgovski dom, ki je sicer po zakonu namenjen izključno organizacijam slovenske manjšine, res prispevala k temu, da se bo zaščitni zakon glede tega vprašanja venarle uresničil. Predvsem pa upraviteljem želim, da bi jih deželne in vsedrjavne oblasti obeh držav podpirale pri načrtovanju razvoja enotnega prostora ob nekdanji meji in da bi bili uspešni pri črpanju evropskih sredstev. Sožitje se namreč gradi tudi in predvsem tako, da nekdanji mejaši v konkretnih učinkih v sodelovanju s sosedom vidijo priložnost za boljše življenje in hitrejši razvoj.

Tudi to je torej dobra novica ob začetku novega leta, žal med poplavo slabih.

Da bo manjšina imela letos na razpolago za eno petino manj sredstev, ki nam jih na podlagi zaščitnega zakona dolguje država, je potrdil finančni zakon. Žal pa je tudi dežela FJK v svojem proračunu celo izničila postavko

lastnih sredstev za našo manjšino, ki je v preteklosti dosegala skoraj polovico zneska, ki nam ga je letos država zaenkrat odrezala. Razumemo krizne razloge, razumemo, da so prioritete morda tudi druge, vendar menim, da bi se morala naša država in dežela FJK zgledovati po sosednji republiki, ki se je odločila, da kljub krizi, ki je v Sloveniji morda še hujša kot pri nas, v celoti ohrani višino podpore za italijansko manjšino na Obali. Konec koncev je manjkajoči znesek velik kakor kapljica v morju italijanskega, pa tudi deželnega proračuna, za naše organizacije in društva pa lahko pomeni bistveno omejitev dejavnosti. Za marsikatero ustanovo naše manjšine pa je lahko celo vprašanje preživetja. Zato trdimo, da tako drastično krčenje sredstev lahko zelo negativno vpliva na ohranitev naše manjšine. Naše ustanove in društva, ki so sedaj pod udarom, zlasti našim mladim nudijo možnost udejstvovanja v okolju, kjer se gojita slovenski jezik pa tudi čut pripadnosti narodu, kar pomeni še veliko več od samega znanja jezika. Omejevanje dejavnosti teh naših institucij, ki večinoma slonijo celo na prostovoljnem delu, ima kot direktno posledico trganje korenin narodne pripadnosti naših ljudi, kot rečeno zlasti mladih. Iz tega razloga želim izraziti upanje, da bomo tudi z ustrežno politično podporo naše matične domovine, vsak v okviru svojih pristojnosti, sogovornike v Rimu in na deželi prepričali, da se vsaj ohrani raven javnega finansiranja, ki smo ga bili deležni v preteklih letih.

V teh kriznih časih pa bi bilo torej še bolj primerno in potrebno, da organa italijanske republike, in vseh ravneh – od občin do ministrstev in vlade – če že drugega ne, vsaj pospešijo izvajanje zakona, ki smo ga čakali petdeset let in ki se že skoraj deset let komajda kje izvaja. Novi dvojezični napisi na cestah in hitrih cestah, ki jih upravlja ANAS, ostajajo še vedno tabu tema in je majhna tablica s slovenskim napisom „Padriče“ na izhodu avtoceste, ki pelje čez Kras, prava farsa, ki močno spominja na ukrepe s slovenskimi „mikrotablicami“ Koroške deželne vlade. Te pa so k sreči spet pod drobnogledom resnega avstrijskega ustavnega sodišča, ki se je že osemnajstkrat izreklo proti omejevalni politiki koroške vlade do slovenskih cestnih napisov. Tudi v Reziji se nam dogaja prava farsa, ko tamkajšnje občinske uprave odstranjujejo napise v slovenščini in jih pačijo, pri tem pa uporabljajo denar, ki je namenjen dvojezičnim – slovenskim in italijanskim – tablam.

Končno pa se spet nekaj pozitivnega dogaja v Paritetnem odboru, ki je naletel na relativno dober odziv nekaterih upraviteljev javnih storitev, čeprav se mi zdijo roki za uveljavljanje vidne dvojezičnosti, ki so jih nekateri od teh napovedali, že pregovorno bibličnega značaja.

Slovenci v Italiji imamo tudi na šolskem področju vrsto odprtih in nerešenih vprašanj, npr. glede reforme višjih srednjih šol, glede katerih država ni še niti poskrbela za pravilnike, kjer bi pojasnila, kako naj se reforma sploh izvaja. V tem smislu je pokrajina Bocen, ki resno jemlje svoj posebni statut in avtonomijo, da bi zaščitila svoje šole, preprosto odločila, da izvajanje reforme preloži za leto dni, ko naj bi bilo končno jasno na podlagi katerih pravil, naj se ta reforma sploh izvaja. Po drugi strani je naša slovenska šola na stečaj odprla vrata tudi tistim učencem, ki doma ne govorijo slovensko niti z enim od dveh staršev. Sicer smo veseli, da končno tudi Italijani pristopajo k učenju jezika skupnosti, s katero živijo že stoletja oz. preprosteje k jeziku babic in dedov. Postavljajo pa se sedaj vprašanja, komu je naša šola pravzaprav namenjena, ali je prav, da je v njej pogovorni jezik med učenci in dijaki med odmori vedno bolj izključno italijansščina, ali ni morda sedaj že dozorel čas, da se začne sistematično, glede na veliko povpraševanje, uvajati tudi učenje slovenščine na italijanskih šolah. Vem, da gre za delikatna vprašanja in da je lahko zelo preprosto obtožiti nacionalizma in zaprtosti tiste, ki jih odpirajo. Res pa je tudi, da morajo naše šolske institucije, skupaj s krovni organizacijama in predvsem z našimi političnimi predstavniki, začeti na navedena vprašanja tudi dajati ustrezne odgovore, sicer se nam bo zgodilo, da izbire ne bodo več naše.

Slovenski izvoljeni predstavniki naše stranke so vedno v prvih vrstah, ko gre za interese naše narodnostne skupnosti. Ko pa nasprotujemo predlogu novega tržaškega regulacijskega načrta ugotavljamo, da ščitimo splošni interes vsega kraškega prebivalstva, slovenskega in italijanskega, ki bi ga nov urbanistični plan pravzaprav nameraval gospodarsko in družbeno zablokirati, predvsem z odvzemanjem zazidljivih zemljišč po kraških vaseh in ustvarjanjem novih bivalnih konglomeratov za nove „Kraševce“. Zato izražamo priznanje deželi FJK za težke pripombe, ki jih je odobrila pred par dnevi in ki se jim skrivni tržaški urbanistični režiserji ne bodo mogli več izogniti.

Znotraj naše narodnostne skupnosti pa sem prepričan, da bosta obe krovni organizaciji, mimo velikih parol o združevanju, ki pa jim v ostrem nasprotju sledijo dnevna medsebojna pokažnja in obtožbe – zadnje čase še zlasti v breme SSO-ja – vendarle znali ugotoviti, kaj pravzaprav manjšina najbolj potrebuje zato, da se ohranja in razvija: da ostanemo Slovenci mi, in naši otroci, in to v mejah razpoložljivih sredstev. Če potrebujemo ali ne dve glasbeni šoli, če potrebujemo tako drago poklicno gledališče, če res vse te knjige, ki jih izdajajo naše založbe, sploh ljudje kupujejo ali vsaj prebirajo itd. Postavlja se torej z vso resnostjo veliko in neodložljivo vprašanje preverjanja ustreznosti ciljev nekaterih naših organizacij in sposobnosti upraviteljev naših institucij, da delo zares zastavijo v smeri ohranjanja in razvoja slovenstva. Vprašati se moramo torej, koliko slovenstva prinese vsakih 1.000,00 evro, ki jih vlagamo v kulturo, šport in ostale družbene dejavnosti v manjšini in kako se da te naložbe še bistveno izboljšati, da bo „dobiček“ slovenstva vsaj enak pozitivni ničli, to pa še zlasti tam, kjer prostovoljno dejavnost naših društvenih odbornikov, dirigentov, trenerjev in režiserjev opravljajo poklicni predsedniki, direktorji in upravitelji. Predlagam torej, da vsaj v teh težkih časih opustimo visokodoneče parole in raje preverimo, kaj lahko v dani situaciji naredimo, vsak na svojem področju.

Slovenska skupnost je politična stranka, sicer dokaj posebna, ker je stranka narodne manjšine. Želimo biti vedno bolj zbirna stranka, ki je premostila stare delitve v naši skupnosti, o katerih današnja mladina pravzaprav niti ne ve, za kaj je takrat šlo. Tega se v celoti zavedamo, zato smo tudi svojo politiko zastavili prav v tem smislu. Z veseljem lahko ugotavljam, da rezultate imamo, saj je odziv slovenskih ljudi – tudi volilni – vedno boljši, prav ker smo bili sposobni odpiranja in širjenja naše baze. Tudi zato, ker smo na vodilna mesta v stranki, brez kakšnih notranjih krčev, povabili ljudi iz morda nekoliko bolj oddaljenih krogov. Manjšina namreč, v političnem smislu, ne more dovoliti, da jo drugi v celoti utesnjujejo v katerikoli politični pol. Manjšina kot taka mora biti subjekt, s katerim se mora soočati vsaka, leva ali desna vlada in to lahko počne samo, če je enotna. Zato ocenjujemo, da je močna zbirna stranka najboljše sredstvo, da manjšina lahko uveljavi svoj interes. Seveda to ni rezultat, ki je v našem dometu že letos. Na zadnjih deželnih in tudi letošnjih občinskih volitvah – ko imamo ponovno samostojnega deželnega svetnika in polovico vseh slovenskih županov – pa so nam slovenski volilci povedali, da je smer pravilna. Po tej poti bo vsakršno združevanje različnih duš v manjšini tudi na drugih področjih – cesar si želimo vsi – bistveno bolj enostavno. Delitve znotraj nas imajo namreč predvsem politično ozadje in če je čas določene politične razlike zgladil, ni razloga, da jih tudi znotraj manjšine ne bi.

Zato vsem Vam in sebi v novem letu želim več strpnosti, več premišljenosti in preudarnosti v odločitvah, kar splošno krizno stanje od vseh nas posebej zahteva, da bomo sposobni ohranjati in razvijati našo narodnostno skupnost kot živo telo tudi v bodoče.

Za vse nas.

Damijan Terpin

Deželni tajnik Damijan Terpin na sprejemu v Prečniku

Dvojezično poimenovanje Pokrajine

Kdor je sledil povojnim političnim dogajanjem in s tem povezanimi boji zavednih Slovencev zlasti na Tržaškem za konkretno uveljavljanje načelno priznanih in v mednarodnih dogovorih zapisanih določb o uporabi dvojezičnih javnih napisov in o dvojezičnem poslovanju javnih uradov nasploh, skoraj ni mogel verjeti lastnim očem, kako mirno in dostojanstveno je v dopoldanskem času minulega decembra 2009 potekala kratka slovesnost pred glavnim vhodom tržaške Pokrajine (tik ob poslopju bivšega Narodnega doma v Trstu) ob uradni namestitvi marmornate plošče z dvojezičnim poimenovanjem ustanove „Provincia di Trieste – Tržaška pokrajina“. Koliko polemik in nasprotovanja je bilo v minulih desetletjih na sejah pokrajinskega sveta, ko so slovenski izvoljeni predstavniki spregovorili v materinem jeziku ali zahtevali postavitev dvojezičnih cestnih tabel na pokrajinskih cestah zlasti na območju okoliških občin! V besedilu pokrajinskega statuta ni italijanska večina izvoljenih svetovalcev pristala niti na dvojezično poimenovanje okoliških občin, ki so ga le te tudi uradno vnesle v svoje statute. V zadnjem letu pa smo lahko prisostvovali nerazumljivemu nasprotovanju zakonitve pravice pripadnikov slovenske manjšine do javne uporabe materinega jezika v odnosih z upravo med

dolgimi razpravami o novem pripravljajočem se statutu tržaške Pokrajine. Prepričani smo, da so takšnemu nerazsodnemu ravnanju desne sredine šteti dnevi. Pokrajinska palača se s postavitvijo dvojezičnega napisa ni podrla, upajmo pa, da se bodo podrla zadnji miselni „zidovi“ v glavah tistih, ki so svojo politično kariero gradili na nasprotovanju Slovcem in njihovim pravicam.

Predsednica Maria Teresa Bassa Poropat je na slovesnosti poudarila, da gre končno za uresničevanje ene od določb zakona za zaščito slovenske manjšine v Italiji. Predsednik pokrajinskega sveta Boris Pangerc pa je spomnil, da je padec meje pred dvema letoma pomenil zmago naporov za poglobljanje mirnega sožitja v duhu dialoga.

Slovesnosti ob postavitvi dvojezične marmornate plošče ob vhodu na sedež Pokrajine so se udeležili predstavniki občin tržaške pokrajine razen tržaške in devinsko-nabrežinske. Zraven tudi ni bilo predstavnikov desnorsredinske opozicije v pokrajinskem svetu, ki se še vedno ne morejo sprijazniti z enakopravnim uveljavljanjem slovenščine v delovanju javnih uprav. Pomagalo jim ni niti nedavno praznovanje padca berlinskega zidu pred desetimi leti.

Zoran Sosič

35 let Slovenske skupnosti na Goriškem

Zgodovina Slovenske skupnosti na Goriškem se formalno začne v Katoliškem domu 15. februarja 1975, ko se sestane zbor volivcev lipove vejice, ki odloči, da bo politična načela demokratične in pluralistične ureditve ter samostojnega nastopanja slovenske narodne skupnosti na Goriškem odtlej uresničeval z novo stranko, in sicer Slovensko skupnostjo.

Omenjena načela je od leta 1947 utelešala Slovenska demokratska zveza (SDZ), koalicijska stranka, ki sta jo sestavljali katoliška (Slovenska katoliška skupnost, od leta 1970 Slovensko ljudsko gibanje) in liberalno-narodnjaška (Slovenska narodna skupnost, od leta 1954 Slovenska demokratska skupnost) enota.

V šestdesetih letih pride do generacijskih in političnih razhajanj med starejšo in mlajšo generacijo. Kamen spotike predstavljajo potreba po tesnejšem sodelovanju s Trstom, odprtejši odnos do Jugoslavije ter notranja in teritorialna reorganizacija stranke.

Mlajša generacija se začne oglašati na strankinih sejah že v začetku šestdesetih let, nato skupina prevzame vodilno mesto v katoliškem delu stranke, ki 15. februarja leta 1975 skliče omenjeni shod volivcev, na katerem prisotni odločijo, da Slovensko ljudsko gibanje (SLG) izstopi iz SDZ, kar avtomatično prinese propad koalicijske stranke in prenehanje njenega političnega nastopanja.

Zborovanje poteka v spodnji dvorani Katoliškega doma ter se ga udeleži približno osemdeset ljudi iz Gorice in okoliških občin. Prvi kongres SSK za Goriško poteka 1. marca 1975 v veliki dvorani Katoliškega doma. Prisotnih je približno 100 somišljenikov. Predseduje mu Bogomir Špacapan, na njem odobrijo strankin statut in izvolijo 27-članski pokrajinski svet. Prva seja sveta SSK, ki jo vodi Ivan Prinčič, poteka 13. marca v spodnji dvorani Katoliškega doma. Za prvega predsednika goriške SSK je izvoljen Andrej Bratuž, na podpredsedniško mesto Rado Bednarik, prvi tajnik SSK za Goriško postane Damjan Paulin, podtajnik pa Marjan Terpin.

Po nastanku SSK za goriško pokrajino pride tudi do organiziranosti stranke na deželni ravni, saj na Tržaškem SSK obstaja že od leta 1965. Prvi deželni kongres SSK tako poteka 24. maja 1975 v Devinu.

Gostje med sprejemom

Številni odtenki ob ustanavljanju EZTS med Gorico, Novo Gorico in Šempetrom-Vrtojbo

Na zasedanjih občinskih svetov Gorice in Nove Gorice, ki sta potekali v četrtek, 21. januarja 2010, je bil odobren statut za ustanovitev Evropskega združenja za teritorialni razvoj, ki bo moral sedaj dobiti povoljno mnenje obeh držav in seveda Evropske skupnosti. K ustanovitvi tega organa naj bi pristopila še občina Šempeter-Vrtojba. Na tak način se odpirajo možni ugodni pogoji, da bi čezmejno sodelovanje spet dobilo tisti zagon, ki smo mu bili priča v petletju županovanja Vittoria Brancatija, ko je odborništvo za čezmejno sodelovanje vodila Slovenska skupnost. Ob tem dogodku se je potrebno zavedati, da ne predstavlja še cilja, temveč prvi korak v novo smer, kar je za sedanjo goriško občinsko upravo sicer novost. Zavedati pa se je treba, da že ta prvi korak odpira kar nekaj vprašanj, ki jim bo potrebno nameniti več pozornosti.

V prvi vrsti moramo stalno preverjati vlogo, ki jo bomo pri upravljanju Ezts-ja imeli Slovenci. Sam nastanek nas je postavil pred izvršeno dejstvo, saj smo bili s celotno dokumentacijo seznanjeni tik pred odobritvijo. Pri tem je živahno razpravo sprožil predlog,

da bo ta nov organizem imel sedež v Trgovskem domu. Vprašanja, ki so se pojavila, so se nanašala na skladnost odločitve z namembnostjo, ki jo Fabijanjevi palači namenja 19. člen zaščitnega zakona 38/01. Ali gre pri tem verjeti trditvam, da bo to le vzpodbudilo tiste premike, ki so potrebni zato, da se predaja Trgovskega doma šele začne? Glede tega ni nobene gotovosti. Še najmanj pa jo daje vsebina statutarnega člena Ezts-ja, ki določa, da bo začasni sedež v inštitutu Informest, v pričakovanju na razpoložljivost prostorov na korzu Verdi. Zaradi tega smo lahko resno zaskrbljeni, da bo na koncu Ezts obstal v Informestu, ki je odigral glavno vlogo pri pripravi celotne dokumentacije za njegovo ustanovitev.

Druge vrste pomisleki pa so bili vsebinske narave, saj je iz vrst levosredinske občinske opozicije prišlo do vrste pripomb, ki so bile na zasedanju goriškega občinskega sveta predstavljene v obliki amandmajev. Kljub strokovni in vsebinski utemeljenosti so bili vsi ti amandmaji zavrnjeni s strani desnorsredinske večine, ki si tako prevzema odgovornost za morebitne posledice pri sprejemanju Ezts-ja s strani pristojnih organov Evropske skupnosti.

Tretje vprašanje se nanaša na vlogo dveh slovenskih občin, Nove Gorice in Šempetra-Vrtojbe. Glede na to, da je pogoj obstoja Ezts-ja ozemeljska kontinuiteta med partnerji, bo vloga obeh slovenskih občin ključnega pomena, predvsem iz političnega vidika. Na podlagi sedanjega političnega stanja v goriški občini, lahko mirno rečemo, da sta prav Nova Gorica in Šempeter-Vrtojba prava garanta za to, da bomo Slovenci vključeni v delovanje Ezts-ja. Upamo, da ta vidik ne bo spregledan.

Vredno omembe je tudi dejstvo, da se je pri sprejemanju Ezts-ja v goriškem občinskem svetu spet pojavilo vprašanje rabe slovenskega jezika, ki ga pravilnik sveta omejuje le na pozdrave pri pomembnejših zasedanjih. Ob dejstvu ustanovitve Ezts-ja, ki vnaša, predvsem za goriško stran, nekatere novosti, naj se cilj spremembe pravilnika vključi med prioritete vseh tistih, ki so kakorkoli povezani z delovanjem najvišjega občinskega organa, in to kljub temu da je ozračje bolj ali manj nenaklonjeno.

Julijan Čavdek

Mladi SSK

Predstavniki mladih z ministrom Žekšem

Kje bom, ko bom odrasel? To je vprašanje, ki si ga marsikateri mladi zamejec postavi po opravljeni maturi. Nekateri se že takrat odločijo, da bodo študirali v tujini, matični domovini ali pa bodo odšli na univerzitetni študij izven naše dežele. Nekateri sploh ne bodo študirali in se bodo zaposlili... oz. bodo pričeli z iskanjem službe. Za te se delo še dobi, za tiste, ki dokončajo študij na univerzi in mogoče opravijo še specializacijo, pa je trg dela v naših krajih bolj reven. In tako mnogo naših bistrih glav odpotuje in se zaposli drugje. Na račun le- teh se mnogokrat sliši marsikatera kritika, češ da bi morali ostati tukaj in... in? In tukaj se pojavi naslednje vprašanje: kaj bi tukaj sploh lahko počenjal? Delo bi že dobili, vendar ne za to, za kar so doštudirali in se trudili leta, za to, v kar so verjeli in so si želeli počenjati, ko bodo odrasli. Seveda bi bilo dobro, da bi te glave obdržali med nami, ker bi bile koristne celotni skupnosti, vendar delovnih mest za njih ni in ni. Prepričan sem, da odločitev ni lahka: zapustiti rodni kraj, prijatelje, družino in vse vezi in se preseliti v oddaljeni kraj, kjer je vse drugačno – to ni kar tako. In tako so odšli, odhajajo in bodo odšli, se včasih vrnili začasno, nekateri pa definitivno. Vrnitev v domače kraje ob upokojitvi je morda najboljša rešitev. Naši kraji so v zadnjih letih postali idealni kraj za preživetje obdobja upokojitve; naši kraji so mirni, majhni, lepi, praktični, nič se ne dogaja oz. vse je po starem... Občasno že znani spori med Slovenci in Italijani, med Slovenci in... Slovenci in to je vse. Medtem pa na mlade nihče ne misli, saj... jih ne potrebujemo. Medtem ko se drugje v mlade veliko vlaga, je tudi v zamejstvu stanje podobno ostalim predelom Italije, če ne celo še slabše. Vedno isti ljudje vodijo vedno isto družbo, družbo, ki se vedno bolj stara, staranje pa ni samo demografsko, prinaša ohromelost in bojazen do novega, do sprememb, ki niso potrebne, temveč nujne. Če bi prišlo do prenove, bi sedaj ne pisal o tem problemu, ker problema enostavno ne bi bilo. Mladi bi imeli več možnosti za samouresničitev, družba bi imela od tega korist, naš okoliš bi bil v zgled celemu svetu. Pa ni tako in tiste realnosti, ki se nudijo zaposlitev našim glavam, ostajajo lučka v temi vesolja. In kritike na tiste, ki odhajajo, da bi dobili oz. zaslužili primerno zaposlitev, obstajajo. In bodo obstajale vse do takrat, ko se ne bo kaj spremenilo, ko bomo nekaj spremenili, ker spremembe ne pridejo same od sebe. Seveda če nismo že prepoznani.

Aljoša Jarc,
deželni predsednik Mladih SSK

Ko se mlajše in starejše generacije potegujejo za isto...

V poznih popoldanski urah mrzlega, čeprav sončnega 6. januarja smo se člani tržaške skupine Mladi za Mlade podali skozi čedajske ulice do gledališča Ristori na Dan emigranta, osrednji praznik vseh Slovencev, ki živijo na Videmskem. In sicer je prav to potrjevala nabito polna dvorana prisotnih, ki smo tako preživeli res prijeten popoldan v slovenskem duhu programa, ki so ga oblikovali nastopajoči harmonikaši, napovedovalke, slavnostna govornika in dramska skupina Beneškega gledališča. Glas harmonik, ki se je razširil z odra, je dal svoj uvod prvemu izmed govornikov in sicer našemu sovrstniku iz beneškega Barda Igorju Černu. Igor je občinstvu podal svoj razmislek o možnosti razvoja teritorija, na katerem so prisotni Slovenci v Videmski pokrajini, ki pa ga že zavira vsakoletno zmanjševanje prispevkov, ki so namenjeni kulturnemu in športnemu delovanju slovenskih društev. Posledice tega bi se lahko posredno vplivale na slovenski jezik oz. narečje, ki se v teh dolinah govori in ki so ključ razvoja območij Beneške Slovenije, Režije in Kanalske doline. S tem v zvezi je govornik poudaril pomen poznavanja prvega v korist drugih in s prikazom svoje izkušnje v učenju knjižnega jezika na ljubljanski akademiji in si obenem zaželel, da bi mladim domačinom prav poznavanje svoje-ga materinega jezika in drugih jezikov omogočalo uspešnost v življenju. Igorjeve misli je odločno podprl drugi slavnostni govornik, tržaški pisatelj Boris Pahor, ki je med drugim tudi častni član naše skupine. Sam je poudaril, kako so bili sami Benečani ponižani že veliko časa prej, preden bi po slovenskih vaseh sploh začelo vihrati fašistično zlo. Pahor je Beneškim Slovincem izrazil vse svoje spoštovanje, kajti uspeli so do današnjega dne ohraniti živo kulturno delovanje. Izrazit primer tega je prav uspešnost dvojezične šole v Špetru, ki otrokom iz različnih vasi omogoča, da se izobražujejo in vsestransko razvijajo tudi v duhu slovenske kulture. Živ dokaz nam je bil dan, ko smo se ob koncu kulturnega programa podali v bližnjo gostilno, kjer je bila pripravljena družabnost in spoznali naše beneške sovrstnike. Kljub drugačnemu narečju, ki smo ga Benečani in Tržačani govorili, nam je skupen slovenski izvor vseh nas dovolil, da smo se takoj prav lepo razumeli. Nove prijateljske vezi so se začele plesti.

Tanja Peric

Novi izzivi

■ nadaljevanje s 1. strani

no šolo J. Stefana, ki je do danes po končani šoli marsikateremu jamčila zaposlitev? In da bi se na tej osnovi pripravilo širšo konferenco o šolstvu, z vabilom vsem prizadetim dejavnikom in politikom. Seveda pravočasno. Če pa ni bilo časa, bi morali stopiti do Dežele in zahtevati odložitev reforme za slovenske šole.

Morda bo kdo odgovoril: zakaj ni tega storila politika? Res je, zgleda pa, da je SSK v tej bitki za bodočnost naših šol precej osamljena, saj v javnosti ne zapazimo velikih prizadevanj s strani raznih političnih sil, da bi dosegli tudi kak razvojni načrt poleg krčenj, češ, itak ne bo natečajev, ker ni denarja. Trkaj in se ti bo odprlo, piše v sv. pismu.

Ko je bilo treba preprečiti pozitiven glas pokrajinskega sveta za krčenje dveh ravnateljstev na naših šolah, je bil podpisani tajnik SSK edini, ki je zahteval politično soočenje večine na tržaški pokrajini in so ga zato drugi gledali kot nekega nadležnika, ki moti šoferja pri vožnji, ki je bila določena že veliko prej. SSK je bila pri tem popolnoma osamljena.

Ne poznamo pa še pozitivnih razvoj-jev te „vertikalizacije“ tam, kjer se je, tudi po volji manjšine, uresničila. Razen krčenja – realnega ali potencialnega ni važno, služba in mesto ostaneta to, kar sta – pomožnega osebja in ravnatelj-jev. Ne vemo, če je manjšina zaradi tega pridobila kak projekt, službo, novo možnost, ki je prej ni bilo.

Bomo tako ukinili še dve ravnatelj-stvu višjih šol, ker se bo izkoristilo kri-

zo in reformo za tak korak? Saj imamo že itak samo dve ravnateljici! In po en natečaj vsakih deset let, na katerega nihče ne pripravi kandidate, da bi bolje izdelali. Je to naloga politike? Gotovo je, kot je vse družbeno življenje, toda je stvar celotne politike, ne pa samo slovenske stranke.

Pričakujemo zato, da se oglasijo tu-di ostali dejavniki v manjšini, med temi tudi Sindikat Slovenske Šole, vsaj zaradi krčenja mest in kakovosti šole, vsaj da se utemelji njegovo posebno zakonsko priznanje, za katerega smo se in se bomo še borili.

Morda bo kdo mislil, da je to zvone-nje po toči. V politiki pa ni nikoli prepozno, če se le da še kaj rešiti.

SSK si bo zato prizadevala, da se o teh stvareh v manjšini in drugje začne govoriti in odločati na širši podlagi, ker ne gre za privatno zadevo nekaterih, ampak za bodočnost celotne skupnosti. Začenši z razmišljanjem, ali se plača ohraniti odnos samo z državo, ali pa poskrbeti, da se tudi pri nas uredi naše šole, kot velja drugje za druge manjšine. Kaj pa poučevanje slovenščine kot „jezika okolja“. To pa je še druga zgodba.

Uredništvo in uprava: TRST, Ulica G. Gallina 5

SKUPNOST - Reg. na sodišču v Trstu dne 22. januarja 1977, št. 509. Odgovorni urednik Alojz Tul. Izdaja društvo Skupnost. Poštni tekoči račun: 14739346. - Tiska Graphart s.r.l. - Ulica Josip Ressel 5, 34018 Dolina (Trst), tel. 040/8325150.

Kulturni spored sprejema v Prečniku je oblikovala Andrejka Možina